

СКАЧКОВА ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

Донецький державний університет управління, м. Маріуполь,
доцент кафедри спеціально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

СИВОЛАП ЄГОР СЕРГІЙОВИЧ

Донецький державний університет управління, м. Маріуполь,
студент, ОС «Магістр» спеціальності «Право»

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ ЯК АКТУАЛЬНОГО ПРАВознавчого НАПРЯМУ СУЧАСНОСТІ

У сучасному суспільстві, під час формування нових наукових напрямів та виникненні нових підходів до вивчення дисциплін з правознавства, дослідники все частіше приділяють увагу теорії та методології, а це в свій час спонукає до трансформації старих або винаходу нових засобів пізнання. Як результат, досить актуальним стає такий напрям, як порівняльне правознавство, або юридична компаративістика (з лат. — «порівняння») [1, с. 6].

Цей напрям сформувався за допомогою поєднання законодавчого порівняльного правознавства та науково-теоретичного правознавства. Загальний процес аналізу права, наукового дослідження державно-правових явищ, розв'язання юридичних проблем за різних періодів розвитку правознавства нерозривно пов'язаний із використанням порівняння як пізнавальної операції співставлення, а це в свій час сприяє накопиченню нових знань. Актуальність порівняльного правознавства як сучасної науки саме в сприянні підвищеної зацікавленості науково-викладацьких вітчизняних та зарубіжних осередків відносно його власної ідентичності як юридичної науки, наукової спеціальності та навчальної дисципліни [3, с. 15].

І хоча загальне порівняльне правознавство, або юридична компаративістика, відносно молода галузь юридичних наук, витоки його сягають формування держави і права. Стосовно початку становлення науки, в цьому питанні немає одностайного узгодження серед дослідників. Однак, у наукових колах вважається, що перші порівняльно-правові підходи з'явилися ще у період античності. Так у поемі Гомера «Одісея», він докладно описував подорожі, ретельно зіставляючи деталі і звертаючи увагу на переплетіння їх між собою.

«Батько історії» Геродот у своїй фундаментальній праці «Історія», а саме у розділах, які присвячені опису звичаїв різних народів — греків, персів, єгиптян, скіфів та ін., чітко виокремлює особливості та відмін-

ності кожного з народів, даючи порівняльну характеристику їхньому способу життя та законів. Геродот виділяв різні форми правління, відзначаючи переваги і недоліки різних типів правління — демократії, олігархії, монархії [2, с. 15].

В «Історії» Фукидіда під час порівняння звичаїв персів та фракійців та опису грецьких полісів, акцент зроблено на історичної перспективи розвитку політичних і правових інститутів. Взагалі, традиції співставлення законів і звичаїв різних народів були продовжені багатьма істориками давнини.

Але вперше порівняльне правознавство постало як окремий напрям дослідження у книзі давньогрецького філософа Платона «Закони». Аналізуючи закони Криту, Платон виводить теорію державного устрою з релігійних, математичних і політичних міркувань. А філософсько-ідеологічні принципи замінюються міркуваннями про потребу в хороших законах, які охопили б усі сторони життя. Належний устрій судочинства і добровільне прийняття законів — запорука успішного розвитку і процвітання держави, на думку Платона. Але найбільш яскраво античне порівняльне правознавство постало у працях Аристотеля [2, с. 19].

Хоча за часи римського періоду порівняльно-правових досліджень майже не спостерігалось, яскравим пам'ятником найдавнішого римського права були Закони XII таблиць (V ст. до н.е.), які мали спільні риси з ранніми правовими пам'ятками Стародавнього Вавилону (Закони Хамурапі), збіркою записів звичаєвого права германського племені салічних (приморських) франків (Салічна Правда), збіркою стародавнього руського права, яку було складено в Київській державі у XI — XII ст. на основі звичаєвого права (Руська Правда) і яка містила норми кримінального, спадкового, торгівельного і процесуального законодавства.

В епоху раннього середньовіччя (кінець V ст. — середина XI ст.), коли Церква мала безумовний вплив на всі державотворчі процеси, у суспільстві домінувало лише римське та канонічне право, що не сприяло розповсюдженню порівняльно-правових ідей. Дослідження у цьому напрямку в повному обсязі починають розгортатися лише у XVII — XVIII ст. завдяки Френсісу Бекону в Англії та Готфріду Вільгельму Лейбніцу у Німеччині. Але як самостійна галузь юридичних наук, порівняльне правознавство почало формуватися в Європі у другій половині XIX ст.

У сучасному правовому вимірі юридична компаративістика являє симбіоз залучення іноземного права при створенні нових національних законів та порівняльного аналізу різних правопорядків з метою краще вивчити сам феномен права. Спираючись на досвід міжнародних правових систем з одного боку, та на національне право з іншого, юридична наука виходить за обрії суто внутрішнього законодавства — виникає потреба в активізації порівняльно-правових досліджень, в аналізі та

систематизації інформації, набутої у ході цих досліджень, і, як результат, юридична компаративістика закріплюється як прогресивна галузь правознавства [4, с. 23]. Завдяки відкритості світових правових систем, завдяки виникненню, розвитку і укріпленню міжнародних зв'язків, порівняльне правознавство набуває актуальності.

Список використаної літератури:

1. Кельман М.С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрямки розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юридичних наук: 12.00.01 — теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / М.С. Кельман. — К., 2013. — 40 с.
2. Сравнительное правоведение: национальные правовые системы. Т. 1. Правовые системы Восточной Европы / под ред. В.И. Лафитского. — М.: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ; Юридическая фирма «Контракт», 2012. — 528 с.
3. Сучасні проблеми порівняльного правознавства : зб. наук. праць / за ред. Ю.С. Шемшученка, Я.В. Лазура; упор.: О.В. Кресін, М.В. Савчин. — Ужгород. — К. : Вид-во «Говерла», 2015. — 218 с.
4. Юридична компаративістика як самостійна юридична наукова дисципліна / О.В. Чернецька, В.С. Шилінгов // Порівняльно-правові дослідження. — 2009. — № 1. — С. 23-28.

ФЕЛЬЦАН ІВАН ЮРІЙОВИЧ

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
здобувач кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ НА ЗАКАРПАТТІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1919-1939 рр.)

Серед країн, що утворилися в результаті розпаду Австро-Угорщини в 1918 р. була Чехословаччина. Саме до її складу в 1919 р. за рішенням Паризької мирної конференції, яка діяла в рамках підведення підсумків Першої світової війни, було включено Закарпаття. Таким чином, Чехословаччина об'єднувала в межах своїх кордонів колишні чеські та угорські землі Австро-Угорщини. До останніх з них належали Словаччина та Підкарпатська Русь — тодішня офіційна назва Закарпаття.

Залишення Чехословаччиною тимчасово чинними на своїй території діючих до 1918 р. австрійських та угорських законів та розпоряджень стало джерелом правового дуалізму. В адвокатурі країни мова йшла про два адвокатські порядки: австрійський, що продовжив діяти в Чехії, а також угорський, що продовжив діяти в Підкарпатській Русі